Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра географії і методики її навчання

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**
Завідувач кафедри
_____ Леся ЗАСТАВЕЦЬКА
Протокол № 1 від 01.09 2026 р.

# РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

# МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

**Рівень вищої освіти** другий (магістерський)

**Галузь знань** А Освіта
(шифр і назва галузі знань)

**Спеціальність** А 4.07 Середня освіта (Географія)
(код і назва спеціальності)

**Освітня програма** Середня освіта (Географія)
(назва освітньої програми)

**Мова навчання** українська

**2026 – 2027 навчальний рік**

Робоча програма навчальної дисципліни **«Методика навчання географії»** для студентів освітньої програми «Географія» спеціальності А4.07 Середня освіта (Географія) галузі знань А Освіта.

Розробник: Любов АЛЬТГАЙМ.– кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання

## 1. Опис навчальної дисципліни

| | | |
|---|---|---|
| 1 | Освітня програма | Середня освіта (Географія) |
| 2 | Спеціальність | А 4.07 Середня освіта (Географія) |
| 3 | Галузь знань | А Освіта |
| 4 | Рівень вищої освіти | Другий (магістерський) |
| 5 | Форма навчання | Денна, дуальна |
| 6 | Статус дисципліни | Обов'язкова |
| 7 | Мова навчання | Українська |
| 8 | Курс | 1 |
| 9 | Семестр | 1 |
| 10 | Обсяг дисципліни в кредитах | 3 |
| 11 | Загальна кількість годин | 90 |
| 12 | Кількість змістових модулів | 3 |
| 13 | Аудиторні заняття (год.) | 40 |
| 14 | Лекції (год.) | 22 |
| 15 | Практичні заняття (год.) | 18 |
| 16 | Самостійна робота (год.) | 50 |
| 17 | Вид ІНДЗ | - |

Частка годин аудиторних занять становить: для денної/дуальної форми навчання – 44 %

## 2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: формування у здобувачів вищої освіти системи професійних методичних знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного проєктування, організації, реалізації та оцінювання освітнього процесу із географії у закладах загальної середньої освіти; розвиток здатності застосовувати сучасні психолого-педагогічні та методичні підходи, принципи, форми, методи й технології навчання географії відповідно до цілей і результатів навчання, визначених державними стандартами та освітніми програмами; формування готовності до компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, практико-орієнтованого та дослідницького навчання учнів 6–9 та 10–12 класів. Дисципліна спрямована на розвиток у майбутніх учителів географії здатності проєктувати зміст і результати навчання, добирати та методично обґрунтовувати освітні технології й навчальні завдання, організовувати індивідуальну, парну, групову та дослідницьку діяльність учнів, використовувати цифрові, геоінформаційні та картографічні ресурси, організовувати практичні, польові, краєзнавчі та проєктні дослідження, застосовувати сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень, створювати безпечне та інклюзивне освітнє середовище. Особливе значення дисципліна надає формуванню вміння пов'язувати географічні знання із реальними суспільними, економічними, екологічними та просторовими проблемами, розвивати в учнів географічне й просторове мислення, географічну

грамотність, дослідницькі та аналітичні вміння, здатність працювати із географічною інформацією та приймати обґрунтовані рішення. Мета дисципліни також передбачає формування професійної автономності, методичної творчості та рефлексивної культури майбутнього вчителя географії, здатності адаптувати освітній процес до потреб і можливостей учнів, особливостей освітнього середовища, сучасних суспільних і технологічних викликів, а також здійснювати безперервний професійний розвиток і вдосконалення власної педагогічної діяльності.

## 3. Компетентності та результати навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання географії» здобувачі вищої освіти набувають таких компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

ЗК8. Здатність до навчання впродовж життя.

ЗК9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

ФК3. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

ФК4. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ФК5. Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.

ФК6. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

ФК7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

ФК8. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

ФК9. Здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички.

ФК10. Здатність розв’язувати задачі у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позакласної роботи, спрямовані на формування у здобувачів освіти ключових і предметних географічних компетентностей, фахового

світогляду.

ФК13. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному, інформаційному середовищі за фахом.

ФК14. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інновацій наукової та педагогічної діяльностей.

ФК15. Здатність до організації та проведення позанавчальної роботи здобувачів освіти географічного, краєзнавчого, туристського або іншого фахового спрямування.

ФК17. Здатність здійснювати аналіз та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, формувати спроможність у них до самооцінювання

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами освіти таких програмних результатів навчання:

ПРН1. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

ПРН2. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.

ПРН4. Формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.

ПРН5. Описує методику розробки освітніх проєктів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати.

ПРН6. Визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.

ПРН7. Визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.

ПРН8. Описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

ПРН9. Демонструє уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.

ПРН10. Називає і аналізує шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної

самооцінки й я-ідентичності.

ПРН11. Демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу.

ПРН12. Знає та дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

ПРН13. Демонструє здатність діяти автономно і в команді.

ПРН14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

ПРН16. Обирає шляхи розв'язання практичних задач у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позанавчальної роботи, творчо застосовує методи формування ключових і предметних географічних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу.

ПРН17. Знає та застосовує понятєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання географії, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії та освітнього процесу з географії, організовувати дослідницьку роботу.

ПРН18. Обґрунтовує вибір сучасних методів і технологій прикладних географічних досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.

ПРН19. Обирає форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, володіє вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу та картографічні твори.

ПРН20. Демонструє володіння спеціалізованими уміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльностей.

ПРН23. Володіти державною мовою України, вмінням логічно будувати власне мовлення в різних сферах професійної діяльності, презентувати результати власних досліджень усно / письмово.

## 4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Наявність ступеня вищої освіти «Бакалавр». Опанування нормативних дисциплін бакалаврського циклу із фізичної та суспільної географії, картографії, геоінформаційних систем (ГІС).

## 5. Програма навчальної дисципліни

### 5.1. Зміст навчальної дисципліни

### Змістовий модуль 1. СУЧАСНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ

# НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

**Тема 1. Сучасна методика навчання географії: предмет, завдання та тенденції розвитку**

Методика навчання географії як педагогічна наука та навчальна дисципліна. Предмет, об'єкт, структура, функції методики навчання географії. Взаємозв'язки методики із педагогікою, психологією, географічними науками, дидактикою та цифровими технологіями. Сучасні тенденції розвитку географічної освіти в Україні. Перехід від знаннєвої до компетентнісної парадигми; діяльнісний, особистісно орієнтований та дослідницький підходи; інтеграція природничої та суспільної складових географічної освіти. Нормативно-правові та концептуальні засади навчання географії. Закон України «Про освіту», Закон «Про повну загальну середню освіту», Державний стандарт базової середньої освіти, Державний стандарт профільної середньої освіти, типові та модельні освітні й навчальні програми. Трансформація професійної діяльності вчителя географії в умовах НУШ. Професійна автономія, академічна свобода, роль учителя як організатора навчальної діяльності та наставника, методична творчість.

**Тема 2. Компетентнісний і діяльнісний підходи до навчання географії у базовій та старшій профільній школі.**

Компетентнісний потенціал географічної освіти. Ключові компетентності та наскрізні вміння; предметна географічна компетентність; роль географії у формуванні природничої, математичної, інформаційно-комунікаційної, екологічної, громадянської та інших компетентностей. Групи результатів навчання та їх реалізація на уроках географії. Перехід від «що учень знає» до «що учень може зробити із знаннями». Формування вмінь аналізувати карти, статистику, графіки, просторові дані, пояснювати географічні закономірності, аргументувати та робити висновки. Діяльнісний підхід у навчанні географії. Навчально-пізнавальна, практична, дослідницька, проєктна, комунікативна діяльність учнів; навчальні ситуації та проблемні завдання. Особливості компетентнісного навчання географії у 6–9 та 10–12 класах. Наступність між базовою і старшою школою; поступове ускладнення географічних умінь; перехід від навчально-пізнавальних до дослідницьких і професійно орієнтованих видів діяльності.

**Тема 3. Проєктування змісту та результатів навчання географії**

Зміст шкільної географічної освіти в сучасних освітніх стандартах і програмах. Структура географічної освіти у 6–9 та 10–12 класах; співвідношення фізичної, суспільної, економічної, регіональної та прикладної географії. Модельні навчальні програми із географії як основа професійної діяльності вчителя. Структура програми; очікувані результати; види навчальної діяльності; можливості адаптації змісту до потреб учнів та умов конкретного закладу освіти. Особливості конструювання змісту географічної освіти для базової та старшої школи. Відбір географічної інформації, міжпредметні зв'язки, локальний і регіональний компоненти, актуальні проблеми України та світу. Навчальна тема, навчальна проблема, очікуваний результат і навчальне завдання: методичне проєктування. Як магістрант/майбутній учитель може перетворити вимогу програми на конкретний навчальний результат і систему завдань.

## Змістовий модуль 2. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

### Тема 4. Інноваційні технології та методи навчання географії

Проблемне та дослідницьке навчання географії. Географічна проблема як основа навчальної діяльності; проблемні запитання, ситуації, задачі; формування критичного та просторового мислення. Проєктне та кейс-навчання у шкільній географічній освіті. Географічний проєкт: етапи, планування, дослідження, презентація та оцінювання результату. Географічні кейси на основі реальних суспільних, екологічних та просторових проблем. Навчання через моделювання, аналіз даних і практичні завдання. Робота із картами, статистичними таблицями, діаграмами, графіками, космічними знімками, цифровими картами. Диференціація та персоналізація навчання географії. Рівнева складність завдань, індивідуальні освітні траєкторії, робота із різними освітніми потребами учнів.

### Тема 5. Цифрові та геоінформаційні технології у навчанні географії

Цифрове освітнє середовище та цифрова компетентність учителя географії. Геоінформаційні системи та вебкартографія у шкільній географічній освіті. Інтерактивні карти, шари географічної інформації, просторовий аналіз, створення власних картографічних матеріалів. Використання цифрових географічних ресурсів у 6 –9 та 10–12 класах. Google Earth, Google Maps, ArcGIS Online, цифрові атласи, супутникові знімки, відкриті статистичні бази, геопортали. Штучний інтелект у навчанні географії: можливості, обмеження та академічна доброчесність. Генерування навчальних завдань, аналіз інформації, персоналізація навчання, перевірка достовірності даних, ризики некритичного використання ШІ.

### Тема 6. Дослідницьке, проєктне та практико-орієнтоване навчання географії

Географічне дослідження як метод формування предметних і ключових компетентностей. Організація учнівського географічного дослідження. Визначення проблеми, формулювання мети й гіпотези, вибір методів, збір та опрацювання інформації, аналіз результатів, висновки. Польові та локальні дослідження в навчанні географії. Спостереження, вимірювання, опитування, маршрутні дослідження, робота з місцевим матеріалом, краєзнавчі дослідження. Проєктна та дослідницька діяльність учнів у базовій і профільній школі. Індивідуальні та групові проєкти, STEM/STEAM-проєкти, міжпредметні дослідження, дослідницькі роботи, презентація та захист результатів.

## Змістовий модуль 3. МЕТОДИЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

### Тема 7. Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії

Сучасний урок географії: структура, типологія та методичне проєктування. Відмова від формального дотримання «етапів уроку» на користь логіки навчальної діяльності та очікуваних результатів. Форми організації навчальної діяльності учнів. Індивідуальна, парна, групова, фронтальна робота; навчальні дискусії; робота із

географічною інформацією; навчальні дослідження. Особливості організації навчання географії у 5–9 та 10–12 класах. Вікові та психологічні особливості, рівень автономності учнів, поглиблення змісту, профільна орієнтація, підготовка до подальшого навчання. Безпечне та інклюзивне освітнє середовище на уроках географії. Безпека під час польових досліджень, екскурсій, роботи із цифровими ресурсами; інклюзивність; адаптація навчальних завдань.

**Тема 8. Оцінювання результатів навчання географії**

Сучасна концепція оцінювання результатів навчання учнів. Формувальне та підсумкове оцінювання; оцінювання для навчання і оцінювання результатів навчання. Оцінювання результатів навчання учнів 6–9 класів відповідно до сучасних рекомендацій МОН. Групи результатів навчання, критерії, рівневе та бальне оцінювання, фіксація результатів. Наказ МОН №1093 від 02.08.2024 визначив рекомендації для оцінювання відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти. Методика розроблення географічних діагностичних, формувальних та підсумкових завдань. Тести, відкриті завдання, картографічні завдання, робота з даними, географічні задачі, кейси, дослідницькі завдання. Самооцінювання та взаємооцінювання учнів. Рубрики, чеклісти, критерії, рефлексія; роль учня в оцінюванні власного навчального поступу.

**Тема 9. Професійна діяльність учителя географії та методичне забезпечення освітнього процесу**

Професійна діяльність учителя географії в умовах сучасної школи. Професійний стандарт учителя, планування, педагогічна автономія, професійний розвиток, рефлексія. Методичне забезпечення навчання географії. Підручники, атласи, контурні карти, цифрові ресурси, навчально-методичні комплекси, авторські матеріали, освітні платформи. Адаптація географічної освіти до сучасних суспільних викликів. Війна, безпека, міграція, демографічні зміни, екологічні проблеми, сталий розвиток, відновлення України; формування громадянської та екологічної відповідальності засобами географії. Методична творчість і професійна рефлексія вчителя географії. Аналіз власного уроку, педагогічний експеримент, методичне портфоліо, професійні спільноти, поширення педагогічного досвіду.

## 5.2. Структура навчальної дисципліни

| Назви змістових модулів і тем | кількість годин | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | денна форма | | | | дуальна форма | | | | | |
| | усього | у тому числі | | | усього | у тому числі | | | | |
| | | лекції | практичні заняття | самостійна робота | | лекції | практичні заняття | | самостійна робота | |
| | | | | | | ЗВО | ЗВО | Р | ЗВО | Р |
| **Змістовий модуль 1. СУЧАСНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ** | | | | | | | | | | |

| ГЕОГРАФІЇ | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Тема 1. Сучасна методика навчання географії: предмет, завдання та тенденції розвитку | 16 | 4 | 2 | 10 | 16 | 4 | 2 | 0 | 5 | 5 |
| Тема 2. Компетентнісний і діяльнісний підходи до навчання географії у базовій та старшій профільній школі. | 11 | 4 | 2 | 5 | 11 | 4 | 2 | 0 | 0 | 5 |
| Тема 3. Проєктування змісту та результатів навчання географії | 9 | 2 | 2 | 5 | 9 | 2 | 2 | 0 | 0 | 5 |
| Разом за змістовим модулем 1 | 36 | 10 | 6 | 20 | 36 | 10 | 6 | 0 | 5 | 15 |
| **Змістовий модуль 2. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ** | | | | | | | | | | |
| Тема 4. Інноваційні технології та методи навчання географії | 9 | 2 | 2 | 5 | 9 | 2 | 0 | 2 | 0 | 5 |
| Тема 5. Цифрові та геоінформаційні технології у навчанні географії | 9 | 2 | 2 | 5 | 9 | 2 | 0 | 2 | 0 | 5 |
| Тема 6. Дослідницьке, проєктне та практико-орієнтоване навчання географії | 9 | 2 | 2 | 5 | 9 | 2 | 0 | 2 | 0 | 5 |
| Разом за змістовим модулем 2 | 27 | 6 | 6 | 15 | 27 | 6 | 0 | 6 | 0 | 15 |
| **Змістовий модуль 3. МЕТОДИЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ** | | | | | | | | | | |
| Тема 7. Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії | 9 | 2 | 2 | 5 | 9 | 2 | 0 | 2 | 0 | 5 |
| Тема 8. Оцінювання результатів навчання географії | 9 | 2 | 2 | 5 | 9 | 2 | 0 | 2 | 0 | 5 |
| Тема 9. Професійна діяльність учителя географії та методичне забезпечення освітнього процесу | 9 | 2 | 2 | 5 | 9 | 2 | 2 | 0 | 5 | 0 |
| Разом за змістовим модулем 3 | 27 | 6 | 6 | 15 | 27 | 6 | 2 | 4 | 5 | 10 |
| **Всього годин** | **90** | **22** | **18** | **50** | **90** | **22** | **8** | **10** | **10** | **40** |

## 5.3.Теми лекцій

| № теми | Назва теми | кількість годин | | |
|---|---|---|---|---|
| | | денна форма | дуальна форма | |
| | | | ЗВО | Р |
| 1 | Тема 1. Сучасна методика навчання географії: предмет, завдання та тенденції розвитку | 2 | 2 | 0 |
| 2 | Тема 2. Компетентнісний і діяльнісний підходи до навчання географії в базовій та старшій школі. | 2 | 2 | 0 |
| 3 | Тема 3. Проєктування змісту та результатів навчання географії | 2 | 2 | 0 |
| 4 | Тема 4. Інноваційні технології та методи навчання географії | 2 | 2 | 0 |
| 5 | Тема 5. Цифрові та геоінформаційні технології у навчанні географії | 2 | 2 | 0 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 6 | Тема 6. Дослідницьке, проєктне та практико-орієнтоване навчання географії | 4 | 4 | 0 |
| 7 | Тема 7. Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії | 4 | 4 | 0 |
| 8 | Тема 8. Оцінювання результатів навчання географії | 2 | 2 | 0 |
| 9 | Тема 9. Професійна діяльність учителя географії та методичне забезпечення освітнього процесу | 2 | 2 | 0 |
| | **Всього годин** | **22** | **22** | **0** |

## 5.4. Теми практичних занять

| № теми | Назва теми | кількість годин | | |
|---|---|---|---|---|
| | | денна форма | дуальна форма | |
| | | | ЗВО | Р |
| 1 | Тема 1. Сучасна методика навчання географії: предмет, завдання та тенденції розвитку | 2 | 2 | 0 |
| 2 | Тема 2. Компетентнісний і діяльнісний підходи до навчання географії в базовій та старшій школі. | 2 | 2 | 0 |
| 3 | Тема 3. Проєктування змісту та результатів навчання географії | 2 | 2 | 0 |
| 4 | Тема 4. Інноваційні технології та методи навчання географії | 2 | 0 | 2 |
| 5 | Тема 5. Цифрові та геоінформаційні технології у навчанні географії | 2 | 0 | 2 |
| 6 | Тема 6. Дослідницьке, проєктне та практико-орієнтоване навчання географії | 2 | 0 | 2 |
| 7 | Тема 7. Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії | 2 | 0 | 2 |
| 8 | Тема 8. Оцінювання результатів навчання географії | 2 | 0 | 2 |
| 9 | Тема 9. Професійна діяльність учителя географії та методичне забезпечення освітнього процесу | 2 | 2 | 0 |
| | **Всього годин** | **18** | **8** | **10** |

## 5.5. Самостійна робота

| № теми | Назва теми | кількість годин | |
|---|---|---|---|
| | | денна форма | дуальна форма |

| | | | ЗВО | Р |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Тема 1. Сучасна методика навчання географії: предмет, завдання та тенденції розвитку | 10 | 5 | 5 |
| 2 | Тема 2. Компетентнісний і діяльнісний підходи до навчання географії в базовій та старшій школі. | 5 | 0 | 5 |
| 3 | Тема 3. Проєктування змісту та результатів навчання географії | 5 | 0 | 5 |
| 4 | Тема 4. Інноваційні технології та методи навчання географії | 5 | 0 | 5 |
| 5 | Тема 5. Цифрові та геоінформаційні технології у навчанні географії | 5 | 0 | 5 |
| 6 | Тема 6. Дослідницьке, проєктне та практико-орієнтоване навчання географії | 5 | 0 | 5 |
| 7 | Тема 7. Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії | 5 | 0 | 5 |
| 8 | Тема 8. Оцінювання результатів навчання географії | 5 | 0 | 5 |
| 9 | Тема 9. Професійна діяльність учителя географії та методичне забезпечення освітнього процесу | 5 | 5 | 0 |
| | **Всього годин** | **50** | **10** | **40** |

## 6. Форми та методи навчання

**Форми навчання:** лекції (традиційні, проблемні, інтерактивні); практичні заняття; консультації (індивідуальні та групові); самостійна робота здобувачів освіти; індивідуальні навчально-дослідні завдання; дистанційне навчання із застосуванням електронних освітніх платформ; виконання та захист проєктів, презентацій; науково-дослідна робота студентів.

**Методи навчання:** словесні методи: пояснення, розповідь, бесіда, дискусія; наочні методи: демонстрація, ілюстрація, використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів; практичні методи: виконання практичних робіт, розв'язування ситуаційних завдань; проблемно-пошукові методи: проблемний виклад, евристична бесіда, дослідницький метод; інтерактивні методи: мозковий штурм, робота у малих групах, кейс-метод; метод проєктів; метод аналізу конкретних ситуацій (case study); проєкт-презентація, інформаційно-комунікаційні методи із застосуванням цифрових технологій та онлайн-ресурсів.

Робота у малих групах, метод case study, проєкт-презентація - формують у здобувачів комунікативні навички загалом, а також вміння дискутувати, висловлювати свою думку, взаємодіяти у команді, презентувати свої ідеї.

Дискусії розвивають навички аргументації, слухання та критичного мислення.

Інтерактивне навчання - використання інтерактивних платформ і технологій, цифрових ресурсів, дозволяє студентам розвивати адаптаційні та технічні навички, а

також підвищувати креативність.

## 7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Під час вивчення дисципліни «Методика навчання географії» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

– стандартизовані тести;
– поточне опитування;
– презентації результатів виконаних індивідуальних проєктів;
– доповіді на практичних заняттях.

Методи навчання: словесні методи: пояснення, розповідь, бесіда, дискусія; наочні методи: демонстрація, ілюстрація, використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів; практичні методи: виконання практичних робіт, розв'язування ситуаційних завдань; проблемно-пошукові методи: проблемний виклад, евристична бесіда, дослідницький метод; інтерактивні методи: мозковий штурм, робота в малих групах, кейс-метод; метод проєктів; метод аналізу конкретних ситуацій (case study); проєкт-презентація, інформаційно-комунікаційні методи із застосуванням цифрових технологій та онлайн-ресурсів.

Робота у малих групах, метод case study, проєкт-презентація - формують у здобувачів комунікативні навички загалом, а також вміння дискутувати, висловлювати свою думку, взаємодіяти у команді, презентувати свої ідеї.

Дискусії розвивають навички аргументації, слухання та критичного мислення.

Інтерактивне навчання - використання інтерактивних платформ і технологій, цифрових ресурсів, дозволяє студентам розвивати адаптаційні та технічні навички, а також підвищувати креативність.

## 8. Форми контролю

Під час вивчення дисципліни «Методика навчання географії» використовуються такі форми контролю:

- поточний контроль здійснюється у формі оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на практичних заняттях та виконання ними завдань самостійної роботи;
- модульний контроль застосовується після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни, оцінка модульного контролю складається з балів, накопичених упродовж вивчення змістового модуля;
- підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (тестування на сервері електронних ресурсів MOODLE у термін, визначений графіком підсумкового контролю).

## 9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

### Критерії оцінювання на практичних заняттях:

**Поточне оцінювання.** За роботу на практичному занятті студент може отримати максимум **7 балів.**

**7 балів:** здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв’язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв’язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі;

розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

**6 балів:** здобувач вищої освіти демонструє повні, систематичні знань з практичного заняття, вміє вільно висловлює думку з проблемних питань теми, самостійно аналізує події, явища, факти, однак при викладі матеріалу студент допускає несуттєві помилки. У повному обсязі виконав усі завдання практичної роботи та тестові завдання, при цьому допустив несуттєві помилки.

**5 балів:** здобувач вищої освіти демонструє знання основного матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність у проблемних питань семінару, допускає суттєві помилки при викладі матеріалу, але спроможний усунути їх із допомогою викладача.

**4 бали:** здобувач вищої освіти демонструє фрагментарні знання матеріалу практичного заняття, що складає менше 50% необхідного обсягу, не знає основної суспільно-географічної термінології, не вміє логічно висловлюватися.

**3 бали:** Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.

**2 бали:** здобувач вищої освіти демонструє фрагментарні знання практичного заняття, які є частково правильними; відповідь містить грубі помилки у аналізі подій, явищ, фактів, використанні суспільно-географічної термінології, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблеми. Більшість завдань практичного заняття не виконанні або виконані не правильно.

**1 бал:** здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в підручнику відповідь.

**0 балів:** здобувач вищої освіти не володіє знаннями з практичного заняття, відповідь неправильна або відсутня взагалі.

**Модульний контроль** виставляється як сума поточних оцінок із тем, які входять у змістовий модуль.

**Оцінювання завдань самостійної роботи** відбувається під час підсумкового контролю та під час практичних занять. Самостійна робота студентів складається із самостійного вивчення певного переліку питань за темами навчального курсу або тем, що потребують поглибленого вивчення. Питання із тем, що відведені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів.

**Підсумковий контроль** підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (тестування на сервері електронних ресурсів MOODLE у термін, визначений графіком підсумкового контролю). Для підсумкового контролю розроблені завдання 3 рівнів складності. Перелік завдань формується для кожного здобувача у рандомному порядку, що додатково забезпечує дотримання академічної доброчесності. Максимально студент може отримати за підсумковий контроль **37** балів.

**Розподіл балів, які отримують студенти**

| Поточне і модульне оцінювання | | | | | | | | | | Екзамен | Підсумкова оцінка |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ЗМ 1 | | | ЗМ 2 | | | ЗМ 3 | | | ІНДЗ | | |
| Т1 | Т2 | Т3 | Т4 | Т5 | Т6 | Т7 | Т8 | Т9 | | | |
| **7** | **7** | **7** | **7** | **7** | **7** | **7** | **7** | **7** | **-** | **37** | **100** |

**Шкала оцінювання: національна та ECTS**

| Оцінка ECTS100-бальна | Оцінка ECTS літерна | Оцінка за національною шкалою | |
|---|---|---|---|
| | | **екзамен*** | **залік** |
| 90 – 100 | A | відмінно | зараховано |
| 85-89 | B | добре | |
| 75-84 | C | | |
| 64-74 | D | задовільно | |
| 60-64 | E | | |
| 35-59 | $F_X$ | незадовільно | незараховано |
| 0-34 | F | | |

**Політика щодо дедлайнів та перескладання:** перескладання тем і модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

У випадку виникнення **конфліктних ситуацій**, керуватися нормами «Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

**Політика щодо академічної доброчесності:** обов'язково дотримуватися «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка». Списування під час розв'язання тестових завдань та написання контрольних робіт є забороненим. Доцільність та дозвіл використання мобільних пристроїв визначається викладачем у кожному конкретному випадку під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

**Політика щодо відвідування:** відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, дуальна форма здобуття освіти, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн форматі за погодженням із керівником курсу.

## 10. Політика використання ШІ в межах навчальної дисципліни

Системи ШІ під час вивчення дисципліни «Методика навчання географії» можуть бути застосовані здобувачами для пошуку визначення основних понять (словника термінів та категорій), для створення презентаційної інфографіки для доповідей під час практичних занять, а також для опрацювання статистичної інформації, її узагальнення та систематизації. Використання ШІ для створення есе, реферативних повідомлень та під час письмового опитування – не допустиме.

Здобувачам необхідно обов'язково дотримуватися «Політики використання штучного інтелекту у науково-технічній та інноваційній діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка».

## 11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Вивчення курсу потребує інтерактивну дошку із програмним забезпечення, а також використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Доступ до інтернету для можливості навчання у системі MOODLE. Можливе використання електронних платформ для проведення відеоконференцій.

## 12. Рекомендована література


1. Державний стандарт базової середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 верес. 2020 р. № 898.

2. Державний стандарт профільної середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 25 лип. 2024 р. № 851.

3. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти : наказ МОН України від 02 серп. 2024 р. № 1093.

4. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ МОН України від 29 серп. 2024 р. № 1225.

5. Про затвердження типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти : наказ МОН України від 26 трав. 2025 р. № 765.

6. Модельні навчальні програми для 6–9 класів Нової української школи : Географія. Міністерство освіти і науки України. 2022.

7. Модельні навчальні програми для 10–12 класів Нової української школи : Географія. Міністерство освіти і науки України. 2026.

8. Альтгайм Л. Значення використання цифрових технологі та соціальних мереж у популяризації географічної освіти / Л. Альтгайм // Актуальні проблеми та перспективи розвитку регіонів: матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 17 березня 2026 року). Рівне: РВЦ МЕГУ ім. акад. С. Дем’янчука, 2026. С. 281-283

9. Альтгайм Л. Б. Значення краєзнавчих досліджень та екскурсій у навчанні географії і реалізації національного виховання школярів / Л. Б. Альтгайм // Progressive Approaches in Science and Engineering : Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference (July 29-31, 2026 Copenhagen, Denmark). – Copenhagen : International Scientific Unity, 2026. – P. 72-75. DOI : 10.70286/ISU-29.07.2026.002

10. Альтгайм Л. Б. Методика навчання географії: методичні рекомендації для проведення лабораторних занять для студентів першого освітньо-наукового ступеня (бакалавра) «Середня освіта (Географія)» /Л.Б.Альтгайм. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025, 128 с.

11. Альтгайм Л. Маркетингові інструменти для підвищення зацікавленості до географії / Л. Альтгайм // Львівська суспільна географія: виміри, виклики, контексти : матеріали наукової конференції, присвяченої 80-річчю кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія Львівського національного університету імені Івана Франка (Україна, м. Львів, 23– 24 жовтня 2025 року). – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2025. – С. 108-111

12. Альтгайм Л. Б. Розвиток креативного мислення на уроках географії у старшій профільній школі / Л. Б. Альтгайм // Профільна середня освіта: виклики пілотування та перспективи розвитку: матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 12 січня 2026 р.). – Тернопіль : Тернопільський академічний ліцей «Українська гімназія ім. І. Франка : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2026. – С. 62-65

13. Альтгайм Л. Б. Роль краєзнавчих екскурсій у національному вихованні школярів в умовах воєнного стану / Л. Б. Альтгайм, О. О. Семеген // Географія та туризм: матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (15 січня 2026 р.). – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2026. – С. 21-24

14. Альтгайм Л.Б. Роль організації проведення екскурсій для школярів у м. Тернопіль для національного виховання / Л. Альтгайм, Л. Заставецька, К. Ратушняк // Актуальні питання історії України, всесвітньої історії, географії та методик їх викладання : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Рівне, 27 травня 2024 року) . – Рівне, 2024. – С. 108-112

15. Альтгайм Л. Б. Роль маркетингових стратегій у популяризації географії як шкільного навчального предмету / Л. Б. Альтгайм // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (ХХХІІ КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ) : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 29–30 травня 2025 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2025. – С. 62-64

16. Althaim L. The importante of developing a new distance learning methodology under martial law / L. Althaim // 17th International Mardin artuklu scientific researches conference. (June 01-03, 2026). – Mardin, Türkiye, 2026. – P. 298.

17. Андрійчук Т., Власенко Р. Особливості використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутнього учителя географії. Освіта. Інноватика. Практика. 2024. Т. 12, № 9. С. 7–14. DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i9-001.

18. Бірюкова Н. В., Канська В. В. Використання активних методів навчання у процесі вивчення шкільних курсів географії. Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Section Theory and Methods of Teaching Natural Sciences. 2024. № 6. С. 34–45. DOI: 10.31652/2786-5754-2024-6-34-45.

19. Бірюкова Н. В., Романюк Р. К. Методичні особливості використання дослідницької технології навчання в процесі вивчення географії. Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Section Theory and Methods of Teaching Natural Sciences. 2025. № 9. С. 19–28. DOI: 10.31652/2786-5754-2025-9-19-28.

20. Вішнікіна Л. П., Давиденко О. Закордонний досвід формування природничої компетентності майбутніх учителів географії. Українська професійна освіта. 2025. № 18. С. 20–32. DOI: 10.33989/2519-8254.2025.18.347619.

21. Вішнікіна Л. П., Шуканова А. А., Федій О. А. та ін. Компетентнісне навчання та викладання географії в закладах загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. Полтава, 2022. 265 с.

22. Галушка Л. С. Створення компетентнісно орієнтованих завдань з географії за допомогою технологій штучного інтелекту. Вісник Глухівського національного

педагогічного університету імені Олександра Довженка. 2025. Т. 3, № 59. С. 137–145. DOI: 10.31376/2410-0897-2025-3-59-137-145.

23. Канський В., Дишкант А. Використання конструктивних інновацій на уроках географії в Новій українській школі. Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Section Theory and Methods of Teaching Natural Sciences. 2023. № 4. С. 37–50. DOI: 10.31652/2786-5754-2023-4-37-50.

24. Панасюра Г. С., Артеменко Р. Ю. Нестандартний урок географії: класифікація, методика застосування. Наукові записки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Географічні науки. 2024. Т. 2, вип. 5. С. 31–37. DOI: 10.5281/zenodo.10975605.

25. Лаврук М. М. Загальна методика навчання географії : практичні роботи. Львів, 2023. 144 с.

26. Науменко С. О. Підручник географії як засіб організації проєктної діяльності здобувачів базової освіти. Проблеми сучасного підручника. 2024. Вип. 33. С. 175–188. DOI: 10.32405/2411-1309-2024-33-175-188.

27. Ткачук Н. М., Озюк У. М. Моделювання уроку географії в умовах дистанційного навчання. Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2025. № 1. С. 120–129. DOI: 10.52726/as.pedagogy/2025.1.17.

28. Топузов О. М., Самойленко В. М., Вішнікіна Л. П. Загальна методика навчання географії : підручник. Київ, 2012. 512 с.

29. Bourke T., Mills R., Lane R. (eds.). Assessment in Geographical Education: An International Perspective. Cham : Springer, 2022. VIII, 232 p. DOI: 10.1007/978-3-030-95139-9.

30. Sekarrini C., Sumarmi, Bachri S., Tarya D., Giofandi E. Project-based learning: Does it affect geographic literacy skills and learning outcomes? Cypriot Journal of Educational Sciences. 2024. Vol. 19, No. 3. DOI: 10.18844/cjes.v19i3.7794.

31. Meechandee S., Meekaew N. Integrating phenomenon-based learning and GIS to improve geo-literacy and student engagement: an action research approach. Discover Education. 2025. Vol. 4. Art. 91. DOI: 10.1007/s44217-025-00468-9.

32. Listiqowati I., Budijanto, Sumarmi, Ruja I., Putra E., Ishak N. A. Project-based Flipped Classroom (PjBFC) for enhancing 4C skills in Geography learning. Jurnal Pendidikan Geografi: Kajian, Teori, dan Praktek dalam Bidang Pendidikan dan Ilmu Geografi. 2025. Vol. 30, No. 1. P. 71–86. DOI: 10.17977/2527-628X.1179.

## 13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Альтгайм Л.Б. / Методика навчання географії (магістр) // Електронний навчально-методичний комплекс у системі Moodle. // https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=5630

2. https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi

3. https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti

4. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

## 14. Перелік рекомендованих ресурсів з неформальної та/або інформальної освіти, за результатами проходження яких можуть бути визнані результати навчання з освітнього компоненту

**Неформальна освіта.** Визнання у ТНПУ ім. В. Гнатюка результатів навчання, здобутих шляхом формальної та/або інформальної освіти регламентовано «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті». У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та/ інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно цього Положення, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

**В інформальній освіті**:

- наявність наукової публікації;
- виступ на науковій конференції.

## 15. Комунікація та етика взаємодії

Комунікація між викладачем і здобувачами освіти здійснюється під час занять, консультацій, через корпоративну електронну пошту та систему дистанційного навчання. Консультації проводяться згідно із графіком або за попередні погодженням.

У разі відсутності на занятті із поважних причин здобувач освіти повинен повідомити викладача та відпрацювати пропущений матеріал у встановленому порядку.

Учасники освітнього процесу зобов’язані дотримуватися принципів взаємної поваги, академічної доброчесності, толерантності та професійної етики. Під час спілкування очікуються коректність, відповідальність, конструктивний діалог і повага до думок інших учасників освітнього процесу.